

İSLAM MUTFAĞI VE KÜLTÜRÜ NEDİR, NE DEĞİLDİR

DÜNYA İSLAM MUTFAĞI MİRAS LİSTESİ

İslam dini, Müslümanlığı kabul eden insanların hayatlarının her alanlarında olduğu gibi yeme içme alışkanlıkları veya tercihleri üzerinde de önemli konuları düzenlemiştir. Yeme-içme konusunda da en başta helal-haram kavramları yer alır. Tıpkı kazanç konusunda ve yaşamın birçok alanında da olduğu gibi; yeme ve içme konusunda da Müslümanlar için helal ve haram kavramları vardır. Müslümanlığı kabul etmiş olan insanlar yiyip içtiklerine bu kavramları dikkate almış şekilde özen göstermekle mükelleftirler.

Bu konularda İslam dinindeki helal gıda kavramına benzer olarak Museviliğe-Yahudiliğe inanan insanlarda kendi inançlarına göre kosher gıda tüketimine önem verirler. Helal gıdalar ile kosher gıdalar arasında belirgin farklar elbette vardır. Hatta helal gıda bulamadığınızda kosher işaretli gıdaların tüketilebileceğini de bazı Müslüman din adamları ifade edebilirler.

Yahudilik ve Musevilik konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bu çalışmamın içerisinde Musevilik ve Yahudilik terimlerini beraber kullanacağım. Bu yüzden mümkün olduğunca kısa olacak şekilde bu konuyu açıklamak istiyorum.

Musevilik bir dindir. Museviliğin temel tanımı hakkında genelde bilinen Hz. Musa (A.S.)'ın peşinden gidenler anlamında kullanılan bir kelime olduğudur. Yahudilik terimi ise etnik bir kökene dayandırılmaktadır. Hz. Yakup (A.S.)'un soyundan gelenler genel olarak ırk anlamında Yahudi olarak nitelendirilmektedir.

Buradan yola çıkarak genelde Yahudilerin çoğunun Musevi dinine mensup oldukları söylenebilir, fakat bütün Musevilerin Yahudi olduğu söylenemez diyebiliriz. Musevi Türkler, Musevi Araplar, kısacası Musevi olan farklı etnik kökene sahip insanlar da bulunmaktadır. Yahudilik ırkla sınırlandırılabilen olduğu için Museviliğe nazaran dar bir çerçevede kalmıştır diyebiliriz. Bu yüzden Yahudilik inanç olarak ele alınıp etnik kökenden ayrıldığında, bu inanç biçimi ırk temelinde esas alınan inanışlara sahip olan bir inanç biçimi olarak da bazı insanlar tarafından benimsenebilmektedir. Yahudiliği ırk temelinde esas alarak belli inançlara sahip olabilen kesimlerde ise; “özel”, “seçilmiş” ve “üstün ırk” temelinde diğer insanlara üstün bakan anlayışlar ortaya çıkabilmektedir. Bu durum farklı emelleri olanlar tarafından da siyasallaştırılarak Musevilikten farklı algılar ile din olarak da benimsenebilmektedir. Bu konuları kısaca açıklamaya çalıştıktan sonra çalışmam içerisinde Musevilik ve Yahudilikten bahsedeceğim zaman her iki kelimeyi de birlikte kullanacağım. Çünkü her iki kelime de bazı farklılıkları ifade edebiliyor olsa da birbiriyle yakın benzerlik içeren inanç mensuplarına verilen genel bir isim olarak da kullanılabilir. Bu yüzden, bu dini, bu inanç gurubunu nitelerken veya bu inanç grubunda olan insanlardan bahsederken her iki kelimeyi birlikte kullanmanın doğru olacağını düşündüm. Ancak farklılıklar konusunda da araştırma yapmanızı ve ilgili farklar hakkında bilgi edindikten sonra fikir edinmenizi de öneririm.

İslam dini Müslümanlar açısından uygunluğun göstergesi olarak yemek ve gıdalar için helal kavramını kullanmaktadır. Musevilik-Yahudilik inancında ise yemek ve gıdalar için uygunluk göstergesi olarak kosher kavramı kullanmaktadır.

Helal ve kosher arasında benzerlik olarak en yaygın bilinen konu domuz etinin her ikisinde de **yenmemesidir**. Yani domuz etinin her iki inanışta da yasak olması en bilinen benzerliktir. Domuz etine ve ürünlerine ek olarak Museviler, Yahudiler tavşan ve **deve eti** de tüketmezler. Tavşan ve deve eti de koshere uygun değildir ve yasaktır. Buna karşılık Müslümanlar deve ve tavşan etini helal olarak tüketebilirler. Genelde erkek tavşanın İslam dininde tercih edilmesi durumu da söz konusudur. Elbette dişi tavşanın eti de İslam dininde helal kabul edilmektedir. Ancak dişi tavşanın hayız durumuna dikkat edilmesinin gerekliliği düşünülendiğinden erkek tavşanın tercihi ortaya çıkmıştır. Bunun temelinde dişi tavşanın hayız durumu konusunda emin olabilmektense erkek tavşanın öncelikli tercih edilmesinin daha kolay olması yer almaktadır. ¹

Özellikle Müslümanları ilgilendiren hususlarda açıklamalar yapabilenlerin “Helal ürün bulunmadığında kosher ürünlere yönelin.” şeklindeki söylemlere veya benzer olabilecek şekilde her duyuma itibar **etmemek** gerekir. Museviler, Yahudiler için uygunluğu olan her kosher gıda ürünü Müslümanlar için helal gıda olarak **nitelendirilemez**. Örneğin: Kosher gıdalarda şarapla terbiye edilen etin tüketimi Museviler, Yahudiler için uygundur. Ancak İslam dininde haram sayılan ürünlerle işlenebilen veya haram sayılan ürünler ile karıştırılabilen helal etler ve gıda ürünleri de haram sayılır ve helal gıda sınıfına **giremez**. Yine alkollü ürünler kosher de yer alabilirken, bunlar Müslümanlar için uygun değildir, yasaktır ve haram kabul edilir. Diğer bir konuda helal gıdaların helal olarak nitelenebilmesi için ürünlerin kaynağına bakılırken; kosher ürünlerin kosher için uygunluğu konusunda ise gıdaların kaynağına bakılmayabilir.

Örnek olarak: jelatin gibi domuzdan elde edilen farklı işlenmiş ürünler helal gıda olarak kabul edilmezken, kosher için uygun olabilmektedir. Benzer konuda kosher ürünlerde mayaların kaynağına da bakılmayabilir. Buradan yola çıkarak şunu anlayabiliriz: Her iki inançta domuz etinin yasak ve haram sayılıyor olması her kosher ürününün Müslümanlar açısından helal gıdaya uygun olarak tüketilebileceğini asla göstermez.²

Başka bir örnek daha verecek olursam: Müslümanlar için eti helal olan bir hayvandan İslam'a uygun olmayacak şekilde elde edilen ürünlerde helal olarak nitelendirilmez. Bu örneği İslam dini açısından helal kazanç olarak genişleterek, helal kazanç ile elde edilmiş olan gıda ürünleri olarak da genelleyebiliriz. Buradan yola çıkarak şuna ulaşabiliriz: İslam dinine uygun olmayacak şekilde kazanılarak elde edilmiş olan gıda ürünleri de kosher için uygun kabul edilerek Museviler tarafından tüketilebilir. Ama İslam'da haram kabul edilmiş olan yollarla elde edilmiş her şey Müslümanlar için helal değildir.

Şimdi yukarıda yazmış olduklarımdan yola çıkarak önemli konularda bazı değerlendirmeler yapmak istiyorum.

Hristiyan dinine inanan insanların da kendi inançlarına göre bazı yeme-içme gelenekleri veya alışkanlıkları olsa da Müslümanların helal gıda tercihleri ve Musevilerin-Yahudilerin kosher gıda tercihleri gibi belirginlik göstermemektedir. Hristiyanlar için genelde manastır mutfak kültürü konusunda çalışmalara ulaşılabilir. Ancak Hristiyanlık dininde Hristiyanlar için helal gıda da veya kosher gıda da olduğu gibi dinen belirlenmiş kurallara rastlanmamaktadır.

Din üzerinden ulusların mutfak kültürünü ilgilendiren çalışmaların veya dinen isimlendirilmiş çalışmaların temeli çok önemlidir. Özellikle İslam dini açısından kutsal dini kitabımıza veya peygamberimize de asla dayanmayan çalışmalar olabilir. Veya olması gerekirken içerisinde yeterince bilgi içermeyen ama isimlerine İslam mutfağı, İslam yemek kültürü denilen çalışmalar bile yapılabilir. Bu konularda Müslümanların derinlemesine sorgulama ve araştırma yapması önemlidir.

Genel olarak farklı dini terimler veya inançlar üzerinden dinler kullanılarak oluşturulmuş olan uydurma-kurgu yemek tariflerine bazı çalışmalarda yer verilebilmektedir. Hatta farklı milletlerin mutfak kültürlerine ait olan reçeteler tamamen veya kısmen dini bir isim verilerek toplumun dini duyguları sömürülebilmekte ve bunun üzerinden menfaatler devşirilerek maddi kazançlar da sağlanabilmektedir. Bununla ne demek istediğimi yazımın ilerleyen safhalarında yer vereceğim örneklerle çok daha iyi anlayacaksınız diye düşünüyorum.

Bu bağlamda özellikle dini temelli olarak oluşturulmuş bir çalışmada edinmeniz gereken en önemli şey nedir? Elbette kaynaktır. Bu kaynak İslam dini için elbette önce Kur'an-ı Kerim sonra da Peygamberimiz Hz. Muhammet (S.A.V.)'in sahih hadisleridir. Bunlarda zaten yemek konusunda kesin ve net olarak kaynağında bellidir.

Bu konuda kaynağı ile yazılmış olan çalışmalar çok önemlidir. Bu çalışmalarını usulüne uygun olarak olması gereken kaynakların tümüyle yapanların oluşturmuş oldukları çalışmalar da açık olarak bellidir. Bunlar rahatlıkla anlaşılabilir. Kaynağı belirsiz olan uydurma-kurgu reçetelerle oluşturulmuş dini temelli yemek çalışmalarına veya kitaplarına asla itibar etmemek gereklidir. Bu tarz çalışmaların genellikle dinler üzerinden belli menfaatler ve kazançlar için yapıldığını anlamak aslında hiçte zor değildir. Bunlara bu yüzden de itibar etmemek gerekmektedir. Ancak yine de bu çalışmalarını yapmış olanlar toplumu manevi anlamda yani dinen de yanlış yönlendirebilmektedirler.

Özellikle yemek konusunda dini temelli olan çalışmaların yemek reçeteleri konusundaki alanı, sınırları belirlidir. Dini temel almış olmalarına rağmen çalışmalarını içerisinde verdikleri bilgilerde belirsizlik olanların çalışmalarını ayırt etmemiz gerekir. Yine bu çalışmalar içinde olabilecek olan yemek reçetelerinin eğer varsa ilişkilendirilebilecekleri açık-net güvenilir kaynağına bakmak çok önemlidir. Kaynağı bulunmayan uyarılma-kurgu yemek reçeteleri din esas alınarak topluma sunulursa veya İslam peygamberi bunu severdi, şu tarif buna uygundur gibi tutumlar içerisine girilirse, işte burada birçok açıdan etik olmayan durumlar ile karşılaşırız.

Temeli ve net kaynağı bulunamayan din eksenli yemek çalışmalarının tamamı sahte ve uydurmasyondur. Yine aynı çerçevede örnek verecek olursam: Örneğin: "İslam Peygamberi bu yemeği beğendi, öyleyse bu tarif sizin için iyi olur çünkü peygamberin sevdiği yiyecekler arasında yer alır." Bunu söylemek veya restoranlarda başkalarına yiyecek satmak için bu tür anlamlar ifade edebilecek tavırlar içerisine girmek asla doğru değildir. Yine restoranlarda yukarıda belirtmiş olduğum şekilde oluşturulan yemek tariflerinin dinler üzerinden pazarlanıp satılması da asla doğru değildir. Peygamberimizin yediği rivayet edilen yiyecekler veya yemeklerin neler olduğu kaynaklarla ifade edilmelidir. Bunlar için temel esas alınması gereken kaynaklarda bellidir. Peygamberimizin yediği veya sevdiği yiyecekler üzerinden kurgulanan reçeteler ve bunların ticarete dökülerek din üzerinden pazarlanması din tüccarlığıdır.

Peygamberimizin mutfağı yani İslam mutfağı hakkında önemli eserlerden biri de yıllar önce Kuran ve Hadis kaynaklı olarak Sayın Ülkü Mense Solak'ın yazdığı Resûlullah'ın Sofrası isimli kitap çalışmasıdır. Bu kitapta yazılmış olan önemli kaynak niteliğindeki bilgilerde bu bilgilerin kaynakları da bellidir. Bizlere böylesi önemli bir kaynak eseri kazandırdığı için Sayın Ülkü Mense Solak'a Türk Mutfağı olarak da teşekkür etmeliyiz. Çünkü böylesi önemli çalışmalar İslam mutfağının ne olduğunu ve ne olmadığını bize çok açık olarak göstermektedir. Sağlam kaynaklara dayanan böylesi önemli çalışmalar İslam dini üzerinden menfaat devşirmeye çalışanları da ortaya çıkartmaktadır. Yine böylesi önemli çalışmalar İslam dini üzerinden menfaat devşirebilmek için din ve duygu sömürsü yapmak isteyebilecek olanların yanı sıra, yeme-içme konusunda mutfak kültürümüze karşı oluşturulabilecekleri algıları da kökten çürütmektedir. Bu gibi nedenlerden ötürü Sayın Ülkü Mense Solak'ın yapmış olduğu çalışma dünya Müslümanları açısından çok önemli bir çalışma olduğu kadar, Türk mutfağına din sömürsü üzerinden zarar vermek isteyebilecek olanları ortaya çıkartarak tespit edebilmek içinde çok önemli bir çalışmadır.

Geçmişte yazılmış birkaç kitaptan yola çıkarak esasen kaynaksız denilebilecek şekilde yeni bir kitap yazdığını zannettiğiniz kişilere veya bunların olası restoranlarında din üzerinden oluşturdukları uydurma-kurgu yemeklere paralarınızı harcamadan önce; bu kişilerin kitaplarında değindiklerini söyledikleri konuları kaynaklarıyla ispat gereklidir. Din üzerinden menfaat devşirenler ve uydurma-kurgu reçeteler oluşturanlar bunları bilimsel olarak kaynaklardan asla ispat edemezler.

Belirli çevrelerin veya bazı şebekelerin adamı olarak önünüze sunulabilenler aslında gerçek mücevherlerin çalışmalarından esinlenerek topluma sunulmaktadır. Gerçekten mücevher değerinde çalışmalar yapmış olanlar ise ne yazık ki çok büyük önem arz etmekte olan çalışmalarıyla birlikte belli kişilerin gölgesinde kasten bırakılmaktadır. Televizyonlarda, gazetelerde asıl çıkması gereken çalışmalar neredeyse hiç gösterilmezken, kitap dahi yazmayı bilmeyenlerin kaynağını belirtmedikleri uydurmasyonlarla dolu çalışmaları topluma başarılıymış gibi sunulabilmekte, hatta bu kişilere hak etmedikleri ödüller de birtakım unvanlarla birlikte belli çevrelerce verilebilmektedir. Gerçek anlamda mücevher niteliğindeki çalışmaların sahipleri dururken onları bir nevi taklit edenler, kopyalayanlar veya onların çalışmalarından esinlenerek benzer konulara değinenler haksız şekilde ön plana çıkarılmaktadır. Bunlar ilgili konularda otorite sayılamayacaklarken, insanlara otorite gibi sunulmaktadır. Hatta kendi alanlarında ilk olan çalışmaları yapmış olanlar, ilgili konularda otorite olanlar kasıtlı şekilde görmezden gelinirken; güya çalışmalarının kendi alanında ilk olduğunu iddia edebilenler ise belli medya desteği ile de topluma pazarlanmaktadır.

Daha önceden yazılmış bazı kitaplardan uyarlanabilecek bilgilerle özellikle dini temelli yemek kitapları yazdığı söylenenlerin dini duygularınızı sömürdükleri gibi cebinizi de sömürmelerine karşı uyanık olmak gereklidir diye düşünüyorum. Çünkü İslam Mutfağı veya Peygamberimizin sofrasını ele alacak konuların çerçevesi her zaman açık ve nettir. Bu çerçeve içinde aynı konu üzerine veya ilgili ilgisiz şekilde bu çerçevenin dışına da çıkmak suretiyle sadece kitap yazmış olmak için uyarlama-uydurmasyon tariflerle kitap yazanlara, yazdırtanlara itibar edip dini konularda sömürü yapabilenlerin cebinize el atmalarına izin vermeyiniz. Bu konularda gerçekten itibar edilecek kaynak niteliğindeki kitapların da ortalama fiyatları insanların faydası için belliyken; bilinen çevrelerin popüler isimleriyle fahiş fiyatlarla ortaklaşa olarak belli aralıklarla yayınevleri tarafından da önünüze sunulabilecek kitaplar, esasen belli amaçlarla oluşturulmuştur. Bu amaçların başında ise dini inanç üzerinden menfaat devşirmek yer almaktadır.

Sadece kitap yazmış olmak için dini temelli olan kitap isimleriyle ulusal bir mutfak kültürünün yöresel yemekleri dahil yemek ve tatlı reçetelerini dini temelde İslam Mutfağı-Yahudi Mutfağı-Musevi Mutfağı-Hristiyan Mutfağı olarak değerlendirmek neden mi doğru olmaz? Okumaya devam ederseniz, bunun cevabını da aşağıda vereceğim. Bu cevabı vereceğim örneklerden ve yazımın bütününden de çok rahatlıkla anlayabileceksiniz.

Örneğin: “İslam Mutfağı, İslami Mutfak, İslam Mutfağı Kültürü- Yahudi Mutfağı, Musevi Mutfağı, Yahudi Mutfak Kültürü- Hristiyan Mutfağı, Hristiyan Mutfak kültürü” gibi terimleri yabancı dillerde de kullanmış olanların çalışmalarının temelinde esasen İslam Mutfağı için Kuran-Kerim, Yahudi-Musevi Mutfağı için Tevrat ve Hristiyan Mutfağı için ise İncil yer almaktadır. Yine bu çalışmalar aralarında farklılık arz edecek şekilde her birinin kendine göre kendi alanlarındaki temellerinde kabul edip inandıkları kutsal kitapların yanı sıra elbette Allah’ın peygamberlerinden olarak İslam dininin mutfak kültürü için Hz. Muhammed (S.A.V.), Yahudi-Musevi mutfak kültürü için Hz. Musa (A.S.) ve Hristiyan mutfak kültürü için de Hz. İsa (A.S.) yer almak zorundadır.

Mantıken de düşünürsek eski çağlardaki yemeklerin çeşitliliği günümüzle kıyaslanamayacak şekilde kısıtlı ve azdı. Peygamberlere verilen mucizelerin dışında o çağlarla ilgili bir değerlendirme yaparsam: Afetlerle birlikte teknolojik imkanların çok kısıtlı olduğu dönemlerde kıtlık ve yoksulluk genelde kaçınılmaz şekilde hakimdi diye kesin bir ifadeyi mantıken kullanabilirim diye düşünüyorum.

Buradan da yola çıkarak dini isimlerle oluşturulan çalışmaların içerisinde yer verilen reçetelerin belli istisnalar haricinde neredeyse çoğunun dine dayandırılabilmesi asla söylenemez. Buradaki yemekler veya yemek reçeteleri helal gıdalardaki prensipler çerçevesinde ölçülür. Bu böyle olmak zorundadır. Örneğin: Fransızların mutfağına ait bir yemeği ismiyle beraber İslam Mutfağı kitabına koyabilir miyiz? Ya da Müslüman bir Fransız’ın yemek kültüründe olan bir reçeteyi İslam Mutfağı içinde değerlendirebilir miyiz? Cevap: Eğer reçeteyi İslami inanışla birlikte helal usullere uygun olarak yeniden ele alırsak; evet Fransız Mutfağını tamamen İslam Mutfağı içerisinde değerlendirerek ele almak bile mümkün olur. İslam dininde haram olan domuz etiyle yaptıkları bir yemeği, İslam dininde helal olan bir et ile yaparak yabancı mutfakların tamamının yemeklerini bu çerçevede İslam mutfağı için uyarlayıp İslam mutfağına katabilmekte mümkün olur. Ama bunu yapmak İslam dininin temelini ve İslam mutfağının temelini de düşündüğümüzde ne kadar doğru olur...İşte asıl mesele de tam olarak burada başlıyor.

Aynı soruları, örneğin Türk Mutfağı açısından Yahudi -Musevi ve Hristiyan Mutfağı için de sorarak ele almakta mümkündür. Yani Türklerin mutfağına ait bir yemeği, kendi ismiyle beraber Yahudi-Musevi veya Hristiyan Mutfağı kitabına koyabilir miyiz? Ya da Hristiyan veya Yahudi bir Türk’ün yemek kültüründe olan yemek reçetesini Hristiyan ya da Yahudi Mutfağı içinde değerlendirebilir miyiz? **Hristiyan Mutfağı için Cevap-1:** Eğer reçeteyi Hristiyanlık inanışıyla birlikte Hristiyanların kendilerine göre uyguladığı usullere uygun olarak yeniden ele alırsak; Evet Türk Mutfağını bütünüyle Hristiyan Mutfağı içerisinde değerlendirerek ele almak mümkün olur. Yani Hristiyan biri de çıkıp Türk mutfağının tamamını Hristiyan Mutfağı olarak niteleyip Türk mutfağının yemek ve tatlı reçetelerini olasılık dahilinde Hristiyan Mutfağı hakkında oluşturacağı çalışmalarda ya da yazacağı kitap içinde konumlandırabilir. Hatta kendi inanışlarına göre Türk mutfağında olan reçetelerle hazırlanan yemekleri geleneksel isimleriyle birlikte domuz etiyle bile yapıp aynı geleneksel ismi kendine göre kullanabilir mi?

Buna cevap bence şu olur: Eğer ulusal mutfak kültürlerini ve bu kültürlere ait olan reçeteleri sadece dini inançlarımıza göre ele alarak kendi mensubu olduğumuz dinin mutfağı adı altında değerlendirerek ele alacak olursak; bu sefer farklı dini inançları olanlar da burada yer verdiğim hususlarda her ulusal mutfak kültürünün reçetesini kendi dini inançlarına göre uyarlayabilir. Eğer dini inançlarla isimlendirilecek mutfakların temelinde ne olduğunu gerçek anlamda bilmez isek; Hristiyan bir Türk çıkıp domuz etiyle hünkâr beğendiği yaparak Hristiyan mutfağı için oluşturacağı çalışmaya da koyabilir. Ama bunu yapması din temelinde mutfak kültürlerini ele alarak düşündüğümüzde ne kadar etik olur...Bence burada önemli olan konu uluslara ait olan kültürlere saygıdır. Uluslara ait olan yemekler aynı zamanda o ulusların inançlarıyla da elbette özleşmiştir. Yani yabancılar ve gayrimüslimler, Türk mutfağında yer alan etli hünkâr beğendi yemeğinin özünde zaten hangi etlerin olduğunu ve bunun İslam dini ile alakalı olduğunu çok iyi bilirler. Yine yabancılar Türk mutfağının yemeklerinin hazırlanmasının temelinde İslam dininin emirlerinin ön planda olduğunu da çok iyi bilirler. Zaten yabancılar tarafından da çok iyi bilinen bir konuyu Türk mutfağına zarar verecek şekilde ele almamak gerekir. Dünyanın ulusal mutfaklarına ait olan yemek reçetelerini mutfak sanatları açısından toplumların dinlerine göre ayırıp bölmenin doğru bir yaklaşım olmayacağını düşünüyorum. Yine kaynağa dayalı olmadan işin içerisine Peygamber Efendimizi de katabilecek şekilde din eksenli tutumlarla uydurma-kurgu reçetelerin oluşturulmasının da doğru olmadığını düşünüyorum. Burada bence olması gereken doğru yaklaşım şudur: Dünyadaki ulusların yemek reçeteleri ancak dini inançlara ve esaslara uygunluğu açısından değerlendirilebilir. Bunu da ancak insanlara doğru bilgiyi sunduktan sonra kişinin kendi inanç özgürlüğüne ve maneviyatına bırakmak gerekir.

Eğer dini inançlara göre yemek reçetelerini ele alacak olursak; o zaman her inançtan birileri kendi dinine uyarladığı yemekleri inandığı dinin adıyla isimlendirerek bir kitap içinde de yazabilir. Bunu Musevi-Yahudi, Hristiyan inancına mensup olan farklı etnik köklerdeki insanlar da böyle yorumlayabileceği gibi İslam inancına mensup olan yabancılar, örneğin Müslüman Fransızlar da ulusal mutfak kültürlerini kendilerine göre uyarlayıp yemekleri din üzerinden istedikleri gibi İslam dinine uyarlayabilirler. Ama böyle yaptıklarında uyarladıkları yemekler içerisinde yer alan ürünlerden de yola çıkarak İslam dini için farklı söylemler geliştiremezler. Örneğin: “Şu tarifte geçenleri peygamberimiz önerirdi, yedi. O halde sizde bundan yiye. Size faydası olur.” Vb. gibi söylemleri üretmek topluma sunamazlar. Kuran'a ve İslam Peygamberine dayanmayan, kaynaksız kurgusal Fransız mutfağı tarifleri oluşturamazlar. Sunarlar ise ve bir de bunu menfaatleri için kazanç yöntemi haline getirirler ise bu asla etik ve ahlaki de olmaz. Bunun İslam dininde yerinin olduğu da asla söylenemez.

Ulusların mutfakları inançlar üzerinden böyle yorumladıklarında ne olur, neler olabilir? Bence asıl odaklanılması gereken konudan uzaklaşılır ve konuyu ilgilendiren her şey kontrolden çıkar.

Dinler üzerinden yeme ve içme kültürlerinin ana esasları bellidir. Dini üzerinden yeme-içme esaslarının ve mutfak kültürlerinin temelini ne olduğuna da bu yazım içerisinde mümkün olduğunca değinmeye çalışacağım.

Bu esasların dışına çıkıp dini konularda fanatiklik üzerinden farklı ulusların yeme-içme kültürlerinde yer alan değerleri istismar edercesine bir tutum içerisinde girmek her şeyden önce ulusal mutfak kültürleri açısından doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Çünkü her ulusun içerisinde farklı inançlara mensup olanlar vardır. Bu durumda her inanç mensubu kendisine göre, kendi inandığı din ile aynı yemekleri kitaplaştırıp buna İslam, Hristiyan veya Musevi-Yahudi mutfağı diyebilir. Elbette bazı istisnai yemek reçeteleri nedenleriyle birlikte vardır ve bunlar tamamen İslam, Hristiyan ve Musevi-Yahudi olarak bilinen, tanınan özel anlamları olan reçetelerdir. Ancak bunların da sınırları ve temeli zaten bellidir. Burada en önemli olan konu din üzerinden yeme-içme konusunu değerlendirirken ele alınacak temel kavramlardır. Bu temel kavramlar ve konular her din için bellidir ve bunların neler olduğu konusunda İslam dininin mutfağı için Sayın Ülkü Menseure Solak'ın yazmış olduğu Resûlullah'ın Sofrası isimli kitap her anlamda insanları aydınlatacak olan çok önemli temel bir eserdir.

Yukarıda sormuş olduğum Hristiyan veya Yahudi bir Türk'ün yemek kültüründe olan yemek reçetesini Hristiyan ya da Yahudi Mutfağı içinde değerlendirebilir miyiz? Soruya olan ikinci cevabımda şöyledir: Cevap-2'yi de Yahudilik-Musevilik içerisinde aynı çerçeveden değerlendireceğim. **Yahudilik-Musevilik için Cevap-2:** Eğer reçeteyi Yahudilik ve Musevilik inancıyla birlikte Yahudi ve Musevilerin kendilerine göre uyguladığı usullere uygun olarak yeniden ele alırsak; Evet Türk Mutfağını bütünüyle Yahudi-Musevi Mutfağı içerisinde değerlendirerek ele almak da mümkün olur. Yani Yahudi-Musevi olan biri de çıkıp Türk mutfağının tamamını Yahudi-Musevi Mutfağı olarak niteleyip Türk mutfağının yemek ve tatlı reçetelerini olasılık dahilinde Yahudi Mutfağı-Musevi Mutfağı hakkında oluşturacağı çalışmalarda ya da yazacağı kitap içinde konumlandırabilir. Ancak bunu yapması ne kadar etik ve doğru olur...

Tüm bu değerlendirmelerimden ne anlamanız gerekiyor?

Elbette herkes kendisine göre bir çıkarım yapacaktır, yapmalıdır. Hatta derinlemesine analizler yaparak çok yönlü düşünüp benim bile gözden kaçırmış olabileceğim ya da fark edemediğim gerekli bütün çıkarımları herkes yapabilmek için çabalamalıdır.

Aslında İslam Mutfağı konusunun yiyecek ve içecekleri ilgilendiren meselelerde daha çok dini hükümlere dayanan konuları kapsadığını rahatlıkla anlayabiliriz. Yani Kuran-ı Kerim'den ve Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.)'in sahih hadislerinden yola çıkarak hangi yiyeceklerin ve içeceklerin üretimden pişirmeye kadar olan süreçlerinde hangi şekillerde Müslümanlar için dinen uygun olduğuna dair konuların esasları bellidir. Yine Kur'an-ı Kerim içerisinde geçen yiyeceklerle beraber Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.)'in severek tükettiği ve insanlara tavsiye ettiği yiyeceklere dair ilgili olabilecek tüm konular İslam Mutfağı açısından temelde ve merkezdedir. Bu temelin merkez çerçevesi de açık ve net olarak bellidir. Bunun dışına çıkmak isteyecek olanların tek dertleri ancak ve ancak haksız şekilde elde edecekleri menfaatleridir.

İslam Mutfağının veya dini isimlerle nitelenen mutfakların temel merkezleri açık ve net olarak belliyken; din veya dini inançlar üzerinden menfaat devşirenler ya da gelecekte de kendilerine menfaat devşirebilecek olanların her zaman farkında olunması gereklidir. Çünkü dinleri merkez alacak olanların mutfak anlayışları, farklı dini inanışa sahip olanların kendi dinlerine göre de ister istemez göreceli olarak değişkenlik gösterecektir. Dini inanışlarına göre her insan bu temelde inanç merkezine uygun olan mutfak kültürlerinin yemek reçetelerini kendileri açısından da değerlendirebilir.

İşte burada yer vermiş olduğum ilgili nedenlerden ötürü yukarıda değinmiş olduğum tüm hususları netleştirmek gerekiyordu. Değinmemiş olduğumu düşündüğünüz veya gözden kaçırmış olabileceğim konular olmuş ise bu hususları da arkadaşlarımıza iletmenizi isterim. Eğer varsa sorularınızla birlikte bunları bizlere iletmenizi rica ederim.

Burada değinmiş olduğum hususlar akli başında olan herkes için önem arz ettiği kadar; gelecekte de dini temelli mutfak kültürü açısından bilgi sahibi olmak isteyecek olanlar açısından da çok büyük önem arz etmektedir diye düşünüyorum.

İslam Mutfağı ile birlikte dini konuları ilgilendiren dini mutfak terimlerinin de yer aldığı mutfak kültürü çalışmalarını kendi menfaatlerine göre ele alan tüm çevreleri ayırt edebilmek için (dine dayalı istismarcıları belirleyebilmek için),

Türk mutfak sanatları ve kültürü açısından da din-duygu sömürüsü yapanların bugün ve gelecekte tam olarak ayırt edilebilmesi için,

Ayrıca yukarıda yer vermiş olduğum tüm konularda en doğru kaynaklara, bilgilere ve çalışmalara tüm insanların ulaşabilmesi için;

İslam Mutfağı Miras Listesi, Dünya İslam Mutfağı Miras Listesi ya da bir diğer adıyla İslam Dünyası Mutfak Sanatları Kültürel Miras Listesi'nin oluşturulması zorunlu bir gereklilik olmuştur.

Bu listenin dünya insanlığına sunulması her şeyden önce dünyadaki tüm Müslümanlar için önemlidir. Yine bu liste Müslümanlara genel anlamda önemli faydalar sağlayacağı kadar, İslam dinini öğrenirken yeme-içme konusunda bilgi edinmek isteyenlere veya Müslüman olmak isteyebilecek olanlara da çok önemli katkılar sağlayacaktır düşüncesindeyim. Bu listede yer verilecek olan eserler özellikle bir Müslümanın yeme-içme konularında nelere dikkat etmesi gerektiği, hangi kaynaklara bakması gerektiği, kimi örnek alması gerektiği gibi birçok hususta en doğru bilgiye ulaşılabilmesine olanak sağlayacaktır.

İslam'a önemli katkılar sağlayacak olan bu liste, esasen yeryüzündeki tüm insanlar için de birçok açıdan önemler arz etmektedir.

Dünya İslam Mutfağı Miras Listesi'ni oluşturmuş olarak insanlara sunmamız aynı zamanda mesleksi anlamda taşımakta olduğumuz sorumluluğumuzun da bir gereğidir.

Bu listede yer almış olan eserlerin yazarlarına ve çalışmalarına katkı sağlamış olanlara da ayrıca İslam Mutfağı ve Kültürü adına da özellikle teşekkür ediyorum.

Dünya İslam Mutfağı Miras Listesi'nin tüm insanlar için hayırlara vesile olmasını Cenabı Hak'tan niyaz ederim.

Tolgahan Gülyiyen

Dünya Türk Mutfağı Akademisi – Türk Mutfağı Diriliş Hareketi

Kurucu Genel Başkanı

¹-(Bknz: Tavşan Hakkında: Resûlullah'ın Sofrası Kitabı-62'nci Sayfa / Deve Hakkında: Resûlullah'ın Sofrası Kitabı -57-58'inci Sayfalar, Ülkü Mensure Solak)

²-(* - <https://www.sistempatent.com/belgelendirme/gida-belgelendirme/kosher/kosher-ile-helal-arasindaki-farklar.aspx#:~:text=%2D%20Kosher%20ile%20Helal%20Aras%C4%B1ndaki%20Farklar%20Payla%C5%9F&text=%C2%BB%20Kabuklu%20deniz%20%C3%BCr%C3%BCnleri%2C%20tav%C5%9Fan%2C,bak%C4%B1maks%C4%B1z%C4%B1n%20jelatin%20ko%C5%9Fer%20kabul%20edilir.>

*- <https://helalraporu.com/islamiyetteki-helal-ile-museviliikteki-kosher-farklari/>)

- <https://www.youtube.com/watch?v=pqZvnOJtRSw>

Yasal Uyarı: Eser sahibinin izini olmaksızın sitemiz üzerindeki tüm içeriklerin tamamının veya bir kısmının kötü niyetli kişilerce herhangi bir şekilde çıkar elde etme amaçlı olarak kullanımı uluslararası yasalar çerçevesinde suç teşkil etmektedir. Sitemizde yer alan tüm içeriklerin ve projelerin yasal telif hakları ilgili kanunlar çerçevesinde kurumumuza aittir. Yasalar çerçevesinde yüz kıvartıcı suçlar arasında bulunan fikir ve sanat eseri hırsızlığı gibi konularda suç teşkil edecek bir eylemde bulunmadan önce lütfen bu konular ile ilgili olarak [yasal uyarılar](#) kısmını ve bulunduğunuz ülkelerde geçerli olan ilgili konudaki uluslararası yasaları titizlikle okuyunuz.

Legal Warning: The use of all or some of the content on our site by malicious people for any purpose without the permission of the author is a crime within the object of international laws. Legal copyrights of all content and projects on our site belong to our institution within the object of relevant laws. Before taking any action that will constitute a crime, such as the theft of intellectual and artistic works; please carefully read the [legal warnings section](#) regarding these issues and the relevant international laws in the countries you are in.

Yasal Uyarı: Eser sahibinin izni olmaksızın sitemiz üzerindeki tüm içeriklerin tamamının veya bir kısmının kötü niyetli kişilerce herhangi bir şekilde çıkar elde etme amaçlı olarak kullanımı uluslararası yasalar çerçevesinde suç teşkil etmektedir. Sitemizde yer alan tüm içeriklerin ve projelerin yasal telif hakları ilgili kanunlar çerçevesinde kurumumuza aittir. Yasalar çerçevesinde yüz kızartıcı suçlar arasında bulunan fikir ve sanat eseri hırsızlığı gibi konularda suç teşkil edecek bir eylemde bulunmadan önce lütfen bu konular ile ilgili olarak [yasal uyarılar](#) kısmını ve bulunduğunuz ülkelerde geçerli olan ilgili konudaki uluslararası yasaları titizlikle okuyunuz.

Legal Warning: The use of all or some of the content on our site by malicious people for any purpose without the permission of the author is a crime within the object of international laws. Legal copyrights of all content and projects on our site belong to our institution within the object of relevant laws. Before taking any action that will constitute a crime, such as the theft of intellectual and artistic works; please carefully read the [legal warnings section](#) regarding these issues and the relevant international laws in the countries you are in.
